

ZPRÁVA O ČINNOSTI MATICE ČESKÉ ZA ROK 2023

Zcela zásadní aktivitou, do které se Matice česká v roce 2023 jako spolupořadatel zapojila, byla mezinárodní vědecká konference pod názvem „Josef Jungmann: Od jazyka k identitě“, která se uskutečnila ve dnech 19. až 21. 9. na zámku v Lužanech a v přednáškovém sále Historické budovy Národního muzea u příležitosti 250. výročí narození Josefa Jungmanna. Jungmann stál, jak známo, u zrodu Matice české.

Zvláště mimořádná byla spolupráce se spolkem Stará škola ve Vraném nad Vltavou, která vedla k realizaci originálního informačního panelu, připomínajícího místní strojní papírnu synů Bohumila Haaseho, po generace velmi úspěšné podnikatelské rodiny, která mj. tiskla i první matiční publikace. Informační panel, finančně podpořený i Středočeským krajem, byl ve Vraném nad Vltavou odhalen dne 11. 6. za účasti široké veřejnosti. Díky velké iniciativě členky Soni Hrdličkové Krásové se na podzim uskutečnila v areálu bývalé vranské papírny ještě i obsáhlá výstava „Od hadru k papíru. Haaseovi: podnikatelé, vizionáři, mecenáši“, která se od roku 2024 stane výstavou putovní. Pokračování měla také putovní matiční výstava „Směle kupředu! Svět Karla Havlíčka“, která byla instalována v Knihovně Václava Štěcha ve Slaném v listopadu. Nezapomnělo se ani na opravy hrobů osobností. Proběhla generální oprava náhrobku entomologa Ottokara Nickerla (1838–1920) na Olšanských hřbitovech a konzervace hrobu rodičů básníka Vítězslava Háška v Bukoli u Mělníka.

Jarní přednáškový cyklus pod názvem „Zahrady a zahrádníci v 19. a 20. století“ se uskutečnil ve třech termínech v dubnu a těšil se mimořádnému zájmu veřejnosti. První přednášku zde měl Jaromír Tlustý, který poutavou formou představil neprávem zapomenuté české zahradníky a s nimi spojené zahrady v 19. století. Další přednášku připravila Kateřina Bečková pod názvem „Letohrádky a libosady pražského vůkolí (období od konce 18. století do poloviny 19. století)“. Cyklus přednášek pak zakončil Roman Zámečník, jenž se zaměřil na prvorepublikové zahradní architektky a jejich tvorbu v Praze. Podzimní přednáškový cyklus s podporou Strategie AV21 AV ČR navázal na zářijovou jungmannovskou vědeckou konferenci, ukazující v plné šíři národní, literární a jazykový přínos Josefa Jungmanna. Vystupující zde tak v populárnější formě rozšířili své konferenční příspěvky. Jiří Pokorný se v přednášce „O pomníku a o chaloupce“ věnoval „druhému životu“ Josefa Jungmanna, jehož pohřeb v roce 1847 se stal první velkou národní manifestací. Zvláště se zaměřil na peripetie kolem realizace autorova pomníku na dnešním Jungmannově náměstí, který byl odhalen

Obr. 1. Dne 11. 6. 2023 byl ve Vraném nad Vltavou odhalen informační panel připomínající zdejší činnost podnikatelské rodiny Haasů. Na fotografii z odhalení panelu je Soňa Hrdličková Krásová za spolek Stará škola a Pavel Muchka, jednatel Matice české. Foto: archiv MČ.

roku 1878. Lucie Saicová-Římalová se ve svém příspěvku pod názvem „Josef Jungmann: Teorie a praxe dopisu“ zaměřila na obsahovou stránku Jungmannovy korespondence a zdůraznila, že si zaslouží moderní kritické vydání v podobném duchu, jako se podařilo připravit v případě dopisů Boženy Němcové a Karla Havlíčka Borovského. Cyklus zakončila Petra Hanáková, jež představila neméně významného Jungmannova bratra Antonína (1775–1854), jehož česky vydané příručky k porodnictví dosáhly vysoké popularity. Věnovala se také jeho konstrukci ideálního českého národa.

Matice česká se aktivně zapojila do celostátního Roku Harrachů, zvláště popularizací odkazu Jana Nepomuka Františka hraběte Harracha (1828–1909), k Národnímu muzeu měl ostatně celoživotní vztah. Téměř třicet let dokonce

Obr. 2–4. V objektu bývalé strojní papírny ve Vraném nad Vltavou se uskutečnila od 24. 9. do 29. 10. 2023 výstava „Od hadru k papíru. Haaseovi: podnikatelé, vizionáři, mecenáši“, kterou autorsky i za využití fondů Knihovny Národního muzea připravili Soňa Hrdličková Krásová, Pavlína Kourová, Natálie Lupienská a Milan Kollinger. Foto: Pavel Muchka.

Obr. 5–6. Slavnostní odhalení busty Jana Nepomuka Františka hrabě Harracha proběhlo v Panteonu Národního muzea dne 12. 12. 2023 za velké účasti veřejnosti. Foto: Radek Drahný.

Obr. 7. Slavnostní vyhlášení dobročinné sbírky na bustu Jana Nepomuka Františka hraběte Harracha proběhlo dne 17. 6. 2023 u příležitosti otevření výstavy „Ve znamení tří pštrosích per“ v Krkonošském muzeu v Jilemnici, a to před bývalým zámekem Harrachů. Na fotografii uprostřed je Jan Luštinec, emeritní ředitel Krkonošského muzea v Jilemnici a velký propagátor odkazu Harrachů. Foto: Pavel Muchka.

zastával funkci kurátora (předsedy) Matice české a od roku 1890 až do své smrti byl prezidentem Společnosti Musea Království českého. V květnu se uskutečnila hojně navštívená přednáška Jana Luštinca, emeritního ředitele Krkonošského muzea v Jilemnici, pod názvem „Jan Nepomuk František hrabě Harrach ve službách národa“. V říjnu Jaroslav Zedulčík, kastelán zámku v Kuníně u Nového Jičína, představil Marii Walburgu hraběnkou z Waldburg-Zeilu, rozenou Harrachovou (1762–1828), které se říká první dáma Moravy. Na svém zámku vedla vzdělávací ústav, kterým prošel i František Palacký. Z členských příspěvků se podařilo zajistit restaurování náhrobní desky hraběte Jana Nepomuka v hrobce Harrachů v Horní Branné, rovněž tak i generální opravu knihovni stoličky, patřící k jeho osobní knihovně, kterou věnoval Národnímu muzeu. Nově se stala součástí expozice v Krkonošském muzeu v Jilemnici.

Obr. 9. První den mezinárodní vědecké konference „Josef Jungmann: Od jazyka k identitě“ se uskutečnil na zámku v Lužanech. Na fotografii je Lubomír Sršeň, místopředseda Matice české, který zde vystoupil s příspěvkem pod názvem „Nejstarší prototypy Jungmannových portrétů“, v němž objasnil peripetie kolem portrétování Josefa Jungmanna. Foto: Pavel Muchka.

Obr. 8. Expozice Krkonošského muzea v Jilemnici je zvláště zaměřena na život a dílo Jana Nepomuka Františka hraběte Harracha. Hraběte Jana již dlouhodobě na společenských akcích ztvárňuje Jan Nešněra. Foto: Pavel Muchka.

Vrcholným matičním projektem k Roku Harrachů bylo zhotovení bronzového odlitku busty Jana Nepomuka Františka Harracha, jejíž model v roce 1910 připravil sochař Bohumil Kafka. Busta byla koncipována jako doplněk sochařské galerie osobností zaslouživších se o Národní muzeum umístěné na ochozu interiérové schodišťové dvorany Historické budovy Národního muzea. Vzhledem k velké finanční náročnosti projektu byla uspořádána veřejná dobročinná sbírka, do níž se zapojili četní členové Společnosti Národního muzea a mnohé fyzické a právnické osoby především z východních Čech. Výraznou měrou k úspěchu sbírky přispěli Národní muzeum a vídeňští Češi. Navázání kontaktů s představiteli českého vídeňského života a možnost pravidelného publikování v krajských *Vídeňských svobodných listech* je dalším přínosem této akce. Busta byla slavnostně představena v Panteonu Národního muzea dne 12. 12., a to i za účasti rodiny Harrachů. Potěšující byl i velký zájem regionálních politiků, starostů obcí a měst a vedení Libereckého kraje.

Obr. 10. Ve dnech 20. a 21. 9. se mezinárodní vědecká jungmannovská konference konala v Historické budově Národního muzea, kde mj. v úvodní části zazněl příspěvek Miroslava Hrocha pod názvem „Má setkání s Josefem Jungmannem 1952–2022“. Foto: Pavel Muchka.

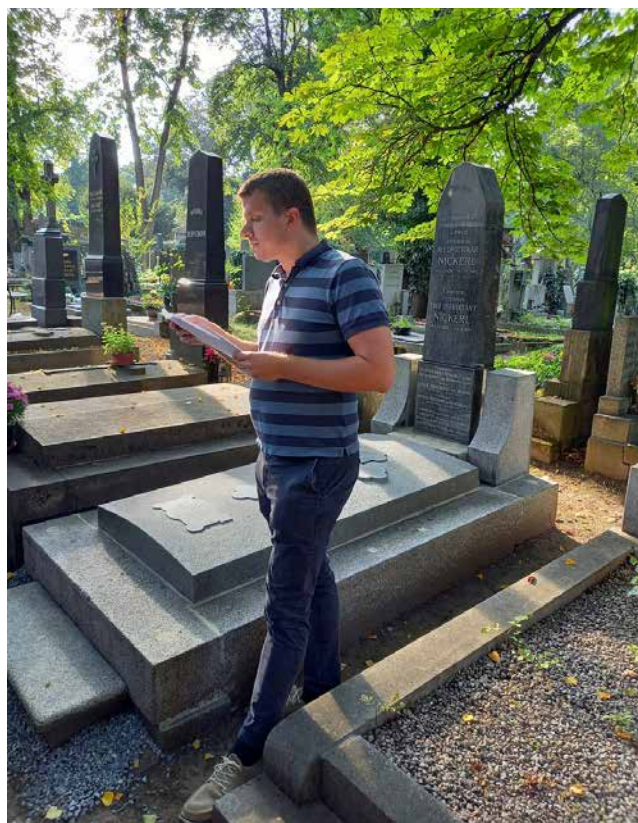

Obr. 11. Druhý den vědecké konference vystoupila Magdaléna Pokorná, předsedkyně Matice české, s příspěvkem „Vlastencům umění milovným. Josef Jungmann v muzejních sítích.“ Foto: Pavel Muchka.

Dne 29. 11. se uskutečnila výroční schůze Matice české. Přinesla rekapitulaci matiční činnosti od roku 2019 včetně stavu hospodaření a členské základny a volbu nového výboru, který ji povede do roku 2027. Zaujal zde i úvodní příspěvek Lubomíra Sršně o autentických podobiznách Josefa Jungmanna.

Matice česká se se svojí knižní produkcí zúčastnila také květnového pražského knižního veletrhu na stánku Národního muzea. Především zde blíže představila nedávno vydanou knihu *V krajině skřivanů* Niny Milotové. Autorka zde v rámci doprovodných programů navíc proslovila zajímavou přednášku „Říp – zrod národního krajinného symbolu“. S úspěchem se rovněž setkala dubnová prezentace monografie „Stavovské divadlo 1824–1862“, na níž intenzivně pracovali Markéta Trávníčková a Václav Štěpán. Při prezentaci byla zároveň představena databáze divadelních inscenací pod názvem „Elektronický divadelní archiv“. Je velmi cenným zdrojem informací pro studium starších dějin českého divadla.

Pro členy byla během roku opět připravena řada exkurzí. Od února pokračoval oblíbený cyklus komentovaných prohlídek pražských kostelů (kostely sv. Václava v Nuslích, Nanebevzetí Panny Marie a sv. Karla Velikého, sv. Apolináře a sv. Kateřiny Alexandrijské na Novém Městě, Nanebevzetí Panny Marie v Dolních Počernicích, Všech svatých v Uhříněvsi, sv. Remigia v Čakovicích, sv. Václava na Smíchově). Uskutečnila se také prohlídka běžně nepřístupných depozitářů Knihovny Národního muzea v Terezíně

Obr. 12. Generální oprava náhrobku entomologa a mecenáše Národního muzea Ottokara Nickerla (1838–1920) na Olšanských hřbitovech byla Maticí českou slavnostně prezentována dne 26. 9. O životě a díle O. Nickerla u hrobu promluvil Michal Tkoč z entomologického oddělení Přírodovědeckého muzea Národního muzea. Foto: Pavel Muchka.

včetně návštěvy zdejšího muzejního restaurátorského pracoviště se specializací na keramiku a sklo. Vše bylo navíc obohaceno prohlídkou podzemí barokní pevnosti, pevnostního hřbitova a cenného kostela sv. Prokopa a Mikuláše v Bohušovicích nad Ohří. Část účastníků se pak vydala pěší procházkou k soutoku Ohře s Labem v Litoměřicích, kde byl

Obr. 13. Členové Matice české měli jedinečnou příležitost navštívit depozitáře Národního muzea v Terezíně, kde jsou i restaurátorské dílny největší české muzejní instituce. Foto: Pavel Muchka.

celodenní program zakončen. Proběhla i prohlídka běžně nepřístupné Nostické majorátní knihovny v Nostickém paláci na Malé Straně (dnes sídlo Ministerstva kultury České republiky), která je v odborné správě Knihovny Národního muzea.

V roce 2023 se uskutečnila čtyři setkání (22. 2., 19. 4., 29. 5., 12. 6.) v rámci dlouholetého přednáškového cyklu pod názvem „Ze života sbírek Národního muzea“. Tento rok se zaměřil na práci restaurátorů Národního muzea a publikační činnost pracovníků oddělení novodobých českých dějin Historického muzea Národního muzea. Všechna tato vystoupení jsou trvale přístupná on-line na YouTube a webových stránkách Společnosti Národního muzea.

Na rok 2024 jsou plánovány tradiční přednáškové cykly, exkurze a výlety, rovněž bude pokračovat výroba a instalace informačních panelů v Čechách, které připomenou zapomenuté osobnosti české literární kultury.

| Pavel Muchka

Knihovna Národního muzea
oddělení knižní kultury
Vinohradská 1
110 00 Praha 1